

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри педагогіки, іноземної
філології та перекладу

Протокол № 9 від 01.09.2023 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

МЕТОДОЛОГІЯ ТА ЛОГІКА ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)

Галузь знань
Спеціальність
Освітній рівень
Освітня програма

01 Освіта
011 Освітні, педагогічні науки
третій (освітньо-науковий)
Освітні, педагогічні науки

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Розробник:
доктор філософії, доцент

Тетяна ПОГОРЕЛОВА

Завідувач кафедри
педагогіки, іноземної філології та перекладу

Тетяна ПОГОРЕЛОВА

Гарант програми

Олександр ШУМСЬКИЙ

Харків
2024

ВСТУП

Робоча програма навчальної дисципліни «Методологія і логіка педагогічних досліджень» для здобувачів третього освітньо-наукового ступеня, спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки».

Метою викладання навчальної дисципліни є формування методологічної компетентності щодо педагогічного дослідження, яка передбачає засвоєння майбутніми фахівцями теоретико-методологічних основ наукової галузі, що дозволить їм проводити оригінальні самостійні наукові дослідження та здійснювати науково-педагогічну діяльність.

Контент навчальної дисципліни «Методологія та логіка педагогічного дослідження» для здобувачів ступеня філософії визначається понятійним міжпредметним зв'язком між курсами «Методологія та організація наукових досліджень», «Філософія науки», «Математичні методи, моделі та інформаційні технології у наукових дослідженнях», «Дизайн та проектування навчальної діяльності».

Об'єктом дисципліни є набуття компетентності реалізовувати виконання професійних функцій в межах науково-дослідної роботи.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є теоретико-методологічні аспекти педагогічного дослідження

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
РН 1	ЗК1, ЗК3
РН 2	ЗК3, ЗК5
РН 7	СК1, СК3
РН 14	СК7, СК8

де РН 1. Формувати системний науковий світогляд, володіти сучасними теоріями і концепціями в освітній сфері.

РН 2. Організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження в освітній сфері на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики.

РН 7. Здійснювати критичний аналіз, узагальнювати результати наукових досліджень, формулювати та обґрунтовувати висновки і пропозиції щодо розвитку концептуальних і методологічних знань в освітній галузі.

РН 14. Формувати розуміння основних теорій зростання та розвитку, генезису наукової думки у сфері управління змінами; проведення критичного

аналізу змін у стані суб'єкта освітньої діяльності; вміння генерувати, обирати та обґрунтовувати шляхи його розвитку.

ЗК1. Оволодіння загальнонауковою компетентністю спрямованою на формування системного наукового світогляду у предметній області і професійній діяльності.

ЗК3. Здатність до організації та проведення оригінальних наукових досліджень із застосуванням кращих практик у професійній діяльності.

ЗК5. Здатність до особистого і професійного розвитку.

СК1. Здатність до пошуку, обробки та аналізу та узагальнення інформації для проведення самостійних наукових досліджень в освітній сфері.

СК3. Здобуття глибинних знань з педагогіки, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань, критичного аналізу основних концепцій, оволодіння науковою термінологією.

СК7. Здатність до аналізу, узагальнення та застосування міжнародного досвіду у сфері освіти;

СК8. Здатність визначати стан і потенціал системи організації професійної підготовки у закладах освіти, зокрема оволодіння методикою аналізу освітньої діяльності у закладі освіти, проведення педагогічної діагностики та моніторингу якості освіти.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Парадигми, методологічні підходи до об'єкта педагогічного пізнання, методи дослідження

Тема 1. Основні поняття і категорії наукової методології. Логіка і повнота педагогічного дослідження.

Тема 2. Методологічні підходи до об'єкта педагогічного пізнання.

Тема 3. Методи педагогічного пізнання.

Тема 4. Наукова комунікація.

Змістовий модуль 2. Логіка і функціональна повнота педагогічного дослідження

Тема 5. Теоретичний аспект педагогічного дослідження: теорія педагогічної системи і педагогічного процесу.

Тема 6. Педагогічна система, характеристика інваріантних компонентів.

Тема 7. Педагогічна технологія, характеристика її етапів

Тема 8. Побудова моделі педагогічного процесу, її структурна й функціональна повнота.

Перелік практичних (семінарських) питань та завдань за навчальною дисципліною наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Перелік практичних завдань

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Проблематика педагогічних досліджень	Проаналізувати наукові джерела з проблематики поняття та категорії наукової методології
Тема 2. Завдання 2. Методика формування категоріально-понятійного апарату педагогічного дослідження	Проаналізувати основні поняття і категорії наукової методології. Логіка і повнота педагогічного дослідження.
Тема 3. Завдання 3. Методи наукового дослідження	Вибір та обґрунтування методів педагогічного дослідження. Інформаційно-аналітичне забезпечення педагогічного дослідження
Тема 4. Завдання 4. Методологічні підходи до об'єкта та суб'єкта педагогічного пізнання.	Виокремлення об'єкта та суб'єкта педагогічного пізнання.
Тема 5. Завдання 5. Педагогічна технологія, характеристика її етапів	Вибір та обґрунтування педагогічної технології, характеристика її етапів та особливості впровадження.
Тема 6. Завдання 6. Інваріантні компоненти педагогічної системи.	Огляд авторської педагогічної системи
Тема 7. Завдання 7. Види педагогічних моделей.	Огляд авторської педагогічної моделі.
Тема 8. Завдання 8. Методологічний апарат наукового дослідження.	Формування методологічного апарату власного наукового дослідження.

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3.

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми та / або завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1. Дослідження особливостей наукової комунікації	Аналіз складових комунікативної компетентності науковців
Тема 2. Завдання 2. Методи наукового пізнання	Ознайомитися з основними методами педагогічного пізнання
Тема 3. Завдання 3. Теоретичний аспект педагогічного дослідження:	Огляд теорії педагогічної системи та педагогічного процесу.
Тема 4. Завдання 4. Педагогічна система, характеристика інваріантних компонентів	Дослідження особливостей авторських педагогічних систем
Тема 5. Завдання 5. Авторські педагогічні системи.	Розробити педагогічну систему та охарактеризувати її компоненти на прикладі педагогічного дослідження
Тема 6. Завдання 6. Моделювання в педагогічному дослідженні	Дослідження явища педагогічної моделі в педагогічному процесі
Тема 7. Завдання 7. Побудова моделі педагогічного процесу, її структурна й функціональна повнота.	Розробити індивідуальну модель в педагогічному дослідженні
Тема 8. Завдання 8. Формування методологічного апарату власного наукового дослідження.	Опис методологічного апарату власного наукового дослідження.

Кількість годин практичних занять та годин самостійної роботи в

робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ВИКЛАДАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для активізації навчально-пізнавальної діяльності аспірантів передбачене застосування як активних, так і інтерактивних освітніх технологій, серед яких: лекції проблемного характеру (тема 1), міні-лекції (тема 7), робота в малих групах, круглий стіл (тема 4, 5), мозкові атаки (тема 2, 3), кейс-метод (тема 7, 8), презентації (тема 8), дебати, диспути, дискусії (тема 3, 5), проекти (тема 6).

Практичне заняття передбачає інтенсивну роботу з аудиторією. Воно проводиться у формі обговорення питань, дискусії, керованої викладачем або аспірантами, «круглого столу». На практичному занятті відбувається обговорення самостійно підготовлених аспірантами доповідей, презентацій, повідомлень тощо. Основними формами практичного заняття є розгорнута бесіда, диспут, «круглий стіл», інтерв'ю, семінар.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів освіти.

Система оцінювання сформованих у здобувачів компетентностей враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни охоплюють лекційні і практичні заняття, а також виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів).

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувача вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку.

Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням балів, отриманих під час поточного контролю.

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: активна робота здобувача на практичному занятті (35 балів), самостійна робота (25 балів), тестування (20 балів), виконання та презентація індивідуальної роботи (20 балів).

Семестровий контроль: залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Борова Т.А. Педагогічний консалтинг: навч.посіб. / Т.А. Борова, З.В.Рябова, Г.Ю.Кравченко, О.О.Почуєва. – Луцьк: Терен, 2019. – 324 с.
2. Башкір О. І. Навчально-методичний посібник «Методологія науково-педагогічного дослідження та презентація його результатів»: для здобувачів освітньо-наукового ступеня «Доктор філософії». Харків : ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. 93 с. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/a74ac0dc-768a-409a-8fd7-43df764dff0/content>
3. Завгородня Т.К., Стражнікова І.В. Методологічні засади педагогічних досліджень: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2021. 120 с.
4. Методологія та організація наукових досліджень. Методичні рекомендації до практичних завдань для студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" другого (магістерського) рівня [Електронний ресурс] / укл. І. П. Отенко; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2021. - 51 с. – Режим доступу: <http://repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/24513/>
5. Н. П. Пихтіна. Методологія психолого-педагогічних досліджень: навчальний посібник. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2023. 315 с.

Додаткова

6. Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Методологія наукових досліджень : підручник Харків : Право, 2019. 368 с.
7. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.

Інформаційні ресурси

8. Еразмус+ : Корисні посилання. – Інтернет ресурс: <http://erasmusplus.org.ua>
9. Закон України Про вищу освіту. - [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
10. Сайт ПНС імені С. Кузнеця. Дисципліна : Методологія та логіка педагогічних досліджень / В. Петренко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=7129>
11. Сайт ПНС імені С. Кузнеця. Дисципліна : Методологія та логіка педагогічних досліджень / І. Сладких [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=10536>